

**МНС УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА
АДМІНІСТРАЦІЯ**

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

УВАГА!

Шановні харків'яни та жителі області!

В місті є велика кількість покинутих будівель, пустирів і споруд, зламаних і відкритих люків водоводів, каналізацій і т.і.

В цих місцях можуть гратися діти і підлітки.

Знаходження Ваших дітей на таких об'єктах небезпечно для їх життя і здоров'я.

Не дозволяйте дітям гратись на будівельних майданчиках і пустирях.

ПАМ'ЯТАЙТЕ:

Ваше життя. Ваше здоров'я, життя і здоров'я Ваших рідних і близьких знаходиться в Ваших руках.

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

УВАГА! РТУТЬ!

Hg

РТУТЬ - РІДКИЙ МЕТАЛ СРІБЛЯСТОГО КОЛЬОРУ. ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ В ПОБУТОВИХ ПРИЛАДАХ (ТЕРМОМЕТРИ, АПАРАТИ ВИМІРЮВАННЯ АРТЕРІАЛЬНОГО ТИСКУ, ЛАМПАХ ДЕННОГО ОСВІТЛЕННЯ ТА ІНШИХ), ХІМІЧНІЙ, ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ, ЗОЛОТОДОБУВНІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ.

НАЙБІЛЬШУ НЕБЕЗПЕКУ ДЛЯ ЛЮДИНИ СТАНОВЛЯТЬ ПАРИ РТУТІ (ВОНА МОЖЕ ВИПАРОВУВАТИСЬ НАВІТЬ ПРИ КІМНАТНІЙ ТЕМПЕРАТУРІ). ПАРИ МАЮТЬ ЗДАТНІСТЬ НАКОПИЧУВАТИСЬ У СТІНАХ І СТЕЛЯХ БУДИНКІВ, МОЖУТЬ ПРОНИКАТИ В БЕТОН НА ГЛИБИНУ ДО 1 СМ.

РТУТЬ І ЇЇ СПОЛУКИ ЗДАТНІ ПОТРАПЛЯТИ В ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ ЧЕРЕЗ ОРГАНИ ДИХАННЯ І ТРАВЛЕННЯ, ЧЕРЕЗ ШКІРУ І СЛИЗОВІ ОБОЛОНКИ.

ОЗНАКИ ОТРУЄННЯ ВИЯВЛЯЮТЬСЯ ЛИШЕ ЧЕРЕЗ 8 ГОДИН. РТУТЬ УРАЖАЄ СЛИЗОВІ ОБОЛОНКИ ШЛУНКОВО-КИШКОВОГО ТРАКТУ, НИРКИ, КРОВ, ЦЕНТРАЛЬНУ НЕРВОВУ СИСТЕМУ. ПРИ НЕВЕЛИКИХ ДОЗАХ ОЗНАКИ ОТРУЄННЯ ПРАКТИЧНО НЕ ВИЯВЛЯЮТЬСЯ.

ПРИ СИЛЬНОМУ ОТРУЄННІ ВИНΙΚАЄ ТОКСИЧНИЙ ШОК, БОЛІ В ЖИВОТІ, МЕТАЛЕВИЙ ПРИСМАК У РОТІ, БЛЮВАННЯ З КРОВ'Ю ТА ГОСТРА НИРКОВА НЕДОСТАТНІСТЬ, ПІДВИЩЕНА ЗБУДЖЕНІСТЬ, ПОРУШЕННЯ ЗОРУ ("ДВОЇННЯ" ПРЕДМЕТІВ), ВТРАЧАЄТЬСЯ ОРІЄНТАЦІЯ, ІНКОЛИ ВИНΙΚАЄ ТРЕМТІННЯ КІНЦІВОК.

ПРИ РОЗЛИВІ РТУТІ ПОТРІБНО ЗІБРАТИ ЇЇ МЕХАНІЧНИМ СПОСОБОМ (ВИКОРИСТАННЯ ПОБУТОВОГО ПИЛЕВСМОКТУВАЧА НЕПРИПУСТИМЕ) В СКЛЯНУ БАНКУ І ЗАЛИТИ ВОДОЮ. МІСЦЕ РОЗЛИВУ НАКРИТИ ПАПЕРОМ. НЕГАЙНО ВИКЛИКАТИ ПРАЦІВНИКІВ СЕС. ПРИ ПОПАДАННІ РТУТІ В ШЛУНОК НЕОБХІДНО НЕГАЙНО ПРОМИТИ ЙОГО РОЗЧИНОМ 20-30 ГРАМІВ АКТИВОВАНОГО ВУГІЛЛЯ НА СТАКАН ВОДИ. ПАМ'ЯТАЙТЕ, ЩО ПРИ ПОПАДАННІ НАВІТЬ НЕВЕЛИКОЇ КІЛЬКОСТІ РТУТІ ЧИ ЇЇ СПОЛУК В ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ НЕОБХІДНО НЕГАЙНО ЗВЕРНУТИСЬ ЗА КВАЛІФІКОВАНОЮ МЕДИЧНОЮ ДОПОМОГОЮ. ПІСЛЯ ПЕРЕБУВАННЯ В ЗОНІ, ЯКА ЗАБРУДНЕНА ПАРАМИ РТУТІ НЕОБХІДНО ЗМІНИТИ ОДЯГ, ПРИЙНЯТИ ДУШ, ПОЧИСТИТИ ЗУБИ, ПРОПОЛОСКАТИ РОТ 0,25% РОЗЧИНОМ МАРГАНЦІВКИ.

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

УВАГА АМІАК!

БЕЗБАРВНИЙ ГАЗ З РІЗКИМ ЗАПАХОМ, ЛЕГШИЙ ЗА ПОВІТРЯ. РОЗЧИННИЙ У ВОДІ, ПЕРЕВОЗИТЬСЯ У СКРАПЛЕНОМУ СТАНІ ПІД ТИСКОМ. ПРИ ВИХОДІ В АТМОСФЕРУ ДИМИТЬ. ГОРЮЧИЙ. ПАРИ УТВОРЮЮТЬ З ПОВІТРЯМ ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНІ СУМІШІ. ЄМКОСТІ МОЖУТЬ ВИБУХАТИ ПРИ НАГРІВАННІ. В ПОРОЖНІХ ЄМКОСТЯХ УТВОРЮЮТЬСЯ ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНІ СУМІШІ.

НЕБЕЗПЕЧНИЙ ПРИ ВДИХАННІ. ПАРИ СИЛЬНО ПОДРАЗНЮЮТЬ СЛИЗОВІ ОБОЛОНКИ ТА ШКІРЯНІ ПОКРИВИ. ВИКЛИКАЮТЬ СЛЬОЗОТЕЧУ, ПРИСКОРЕНЕ СЕРЦЕБИТТЯ, ПОРУШЕННЯ ЧАСТОТИ ПУЛЬСУ, НЕЖИТЬ КАШЕЛЬ, ГОЛОВНИЙ БІЛЬ, ПОЧЕРВОНІННЯ І СВЕРБІННЯ ШКІРИ, РІЗЬ В ОЧАХ, КОНТАКТ ЗІ ШКІРОЮ ВИКЛИКАЄ ОБМОРОЖЕННЯ.

В РАЗІ ВИТОКУ АМІАКУ НЕОБХІДНО: ВИДАЛИТИ СТОРОННІХ. ТРИМАТИСЯ НАДВІТРЯНОЇ СТОРОНИ. ІЗОЛЮВАТИ НЕБЕЗПЕЧНУ ЗОНУ, НЕ ДОПУСКАТИ СТОРОННІХ. В ЗОНУ АВАРІЇ ВХОДИТИ ТІЛЬКИ В ПОВНОМУ ЗАХИСНОМУ ОДЯЗІ. ДОТРИМУВАТИСЯ ЗАХОДІВ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ. ПОТЕРПІЛИМ НАДАТИ ПЕРШУ ДОЛІКАРНЯНУ ДОПОМОГУ. ВІДПРАВИТИ ЛЮДЕЙ З ОСЕРЕДКУ УРАЖЕННЯ НА МЕДИЧНЕ ОБСТЕЖЕННЯ

НАДАЮЧИ ПЕРШУ ДОПОМОГУ ПОСТРАЖДАЛОМУ ЙОГО НЕОБХІДНО ВИНЕСТИ НА СВІЖЕ ПОВІТРЯ. ЗАБЕЗПЕЧИТИ ТЕПЛО І СПОКІЙ. СЛИЗОВІ ОБОЛОНКИ І ШКІРУ ПРОМИВАТИ ВОДОЮ АБО 2% РОЗЧИНОМ БОРНОЇ КИСЛОТИ НЕ МЕНШЕ

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

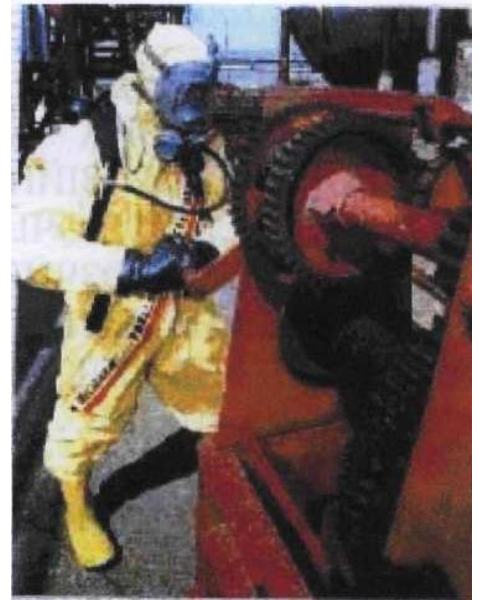
МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

УВАГА ХЛОР!

ГАЗ ЖОВТУВАТО-ЗЕЛЕНОГО КОЛЬОРУ З РІЗКИМ ХАРАКТЕРНИМ ЗАДУШЛИВИМ ЗАПАХОМ. ВАЖЧИЙ ЗА ПОВІТРЯ, МАЛОРОЗЧИННИЙ У ВОДІ. ПРИ ВИПАРОВУВАННІ ТА З'ЄДНАННІ З ВОДЯНОЮ ПАРОЮ У ПОВІТРІ СТЕЛИТЬСЯ НАД ЗЕМЛЕЮ У ВИГЛЯДІ ТУМАНУ ЗЕЛЕНУВАТО-БІЛОГО КОЛЬОРУ, МОЖЕ ПРОНИКАТИ В НИЖНІ ПОВЕРХИ ТА ПІДВАЛЬНІ ПРИМІЩЕННЯ БУДИНКІВ. ПРИ ВИХОДІ В АТМОСФЕРУ ДИМИТЬ, ЙОГО ПАРА СИЛЬНО ПОДРАЗНЮЄ ОРГАНИ ДИХАННЯ, ОЧІ, ШКІРУ. У ВЕЛИКИХ КІЛЬКОСТЯХ ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ ДЛЯ ВІДБІЛЮВАННЯ ТКАНИНИ, ПАПЕРОВОЇ МАСИ, ЗНЕЗАРАЖЕННЯ ПИТНОЇ ВОДИ ТА В ІНШИХ ЦІЛЯХ. ПЕРЕВОЗИТЬСЯ У ЗРІДЖЕНОМУ СТАНІ ГПД ТИСКОМ У ЦИСТЕРНАХ І БАЛОНАХ.

ГОЛОВНИМИ ОЗНАКАМИ ОТРУЄННЯ ХЛОРОМ - Є РІЗКА БІЛЬ У ГРУДЯХ, СУХИЙ КАШЕЛЬ, ПОРУШЕННЯ КООРДИНАЦІЇ РУХУ, ЗАДИШКА, РІЗЬ В ОЧАХ, СЛЬОЗОТЕЧА. ПАРИ ХЛОРУ ВИКЛИКАЮТЬ ОГЯКИ СЛИЗОВОЇ ОБОЛОНКИ ДИХАЛЬНИХ ШЛЯХІВ, ШКІРИТА ОЧЕЙ. ВДИХАННЯ ВЕЛИКОЇ КІЛЬКОСТІ КОНЦЕНТРОВАНИХ ПАРІВ ХЛОРУ МОЖЕ ПРИЗВЕСТИ ДО СМЕРТІ.

НАДАЮЧИ ПЕРШУ ДОПОМОГУ ПОСТРАЖДАЛОМУ ПОТРІБНО НАДІТИ НА ПОТЕРПІЛОГО ПРОТИГАЗ, ПРИ ЙОГО ВІДСУТНОСТІ ВИКОРИСТАТИ ВАТНО-МАРЛЕВУ ПОВ'ЯЗКУ, ЗМОЧЕНУ У 2-Х ПРОЦЕНТНОМУ РОЗЧИНІ ХАРЧОВОЇ СОДИ, АБО ЗМОЧЕНУ ВОДОЮ. ВИНЕСТИ НА СВІЖЕ ПОВІТРЯ, ЗНЯТИ ПРОТИГАЗ (ВАТНО-МАРЛЕВУ ПОВ'ЯЗКУ), ДАТИ ЗВОЛОЖЕНИЙ КИСЕНЬ. ПРИ ВІДСУТНОСТІ ДИХАННЯ, ЗРОБИТИ ШТУЧНЕ ДИХАННЯ. ШКІРУ ТА СЛИЗОВІ ПРОМИВАТИ 2-Х ПРОЦЕНТНИМ РОЗЧИНОМ ХАРЧОВОЇ СОДИ НЕ МЕНШЕ 15 ХВИЛИН.

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

МНС УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА
АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

**УВАГА!
АЗОТНА КИСЛОТА!**

БЕЗБАРВНА РІДИНА. ВАЖЧА ЗА ВОДУ. ПАРИ ВАЖЧІ ЗА ПОВІТРЯ. РОЗЧИННА У ВОДІ. НА ПОВІТРІ ДИМИТЬ. СИЛЬНИЙ ОКИСЛЮВАЧ. КОРОЗІЙНА ДЛЯ БІЛЬШОСТІ МЕТАЛІВ. НЕ ГОРИТЬ.

ЗАПАЛЮЄ УСІ ГОРЮЧІ РЕЧОВИНИ. ВИБУХАЄ У ПРИСУТНОСТІ МІНЕРАЛЬНИХ РОЗЧИННИКІВ НАСАМПЕРЕД СПИРТУ І СКИПИДАРУ. НЕБЕЗПЕЧНА ПРИ ВДИХАННІ, КОВТАННІ ТА ПРИ ПОПАДАННІ НА ШКІРУ ТА СЛИЗОВІ ОБОЛОНКИ. ВИКЛИКАЄ ВАЖКІ ОПІКИ ШКІРИ.

ОЗНАКИ ОТРУЄННЯ:

ДЕРЕ В ГОРЛІ, УТРУДНЕНЕ ДИХАННЯ, СУХИЙ КАШЕЛЬ, ЗАДИШКА, КЛЕКОТИТЬ ДИХАННЯ, ПОДРАЗНЕННЯ СЛИЗОВОЇ ОБОЛОНКИ ОЧЕЙ, НОСА, РОТА, СТРАВОХОДУ ТА ШЛУНКУ. ОПІКИ ГУБ, ШКІРИ, ПІДБОРІДДЯ. ПРОНИЗЛИВІ БОЛІ ЗА ГРУДЬМИ, У ДІЛЯНЦІ ШЛУНКУ. НЕСТЕРПИМА БЛЮВОТА З КРОВ'Ю, ОХРИПЛІСТЬ ГОЛОСУ. МОЖЛИВИЙ СПАЗМ ТА НАБРЯК ГОРТАНІ, ЛЕГЕНЬ.

НАДІТИ ПРОТИГАЗ АБО ВАТНО-МАРЛЕВУ ПОВ'ЯЗКУ. ЗМОЧЕНУ У 2% РОЗЧИНІ ХАРЧОВОЇ СОДИ. АБО У ВОДІ. ВИНЕСТИ ПОТЕРПЛОГО НА СВІЖЕ ПОВІТРЯ. КИСЛОТУ. ЩО ПОТРАПИЛА НА ШКІРУ. ЗМИТИ ВЕЛИКОЮ КІЛЬКІСТЮ ВОДИ АБО РОЗЧИНОМ ХАРЧОВОЇ СОДИ. ПРИ ПОПАДАННІ В ОЧІ. ПРОМИТИ ЇХ ВЕЛИКОЮ КІЛЬКІСТЮ ПРОТОЧНОЇ ВОЛИ. АБО 2% ПРОЦЕНТНИМ РОЗЧИНОМ ПИТНОЇ СОДИ. ПОТЕРПЛОГО СЛІД НЕГАЙНО ДОСТАВИТИ В НАЙБЛИЖЧИЙ ЛІКУВАЛЬНИЙ ЗАКЛАД.

Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області

МНС УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА
АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

**УВАГА!
СІРЧАНА КИСЛОТА!**

БЕЗБАРВНА МАСЛЯНИСТА РІДИНА. НА ПОВІТРІ ПОВІЛЬНО ВИПАРОВУЄТЬСЯ. КОРОЗИЙНА ДЛЯ БІЛЬШОСТІ МЕТАЛІВ. СИЛЬНИЙ ОКИСЛЮВАЧ. ДОБРЕ РОЗЧИНЯЄТЬСЯ У ВОДІ. З ВОДОЮ РЕАГУЄ З ВИДІЛЕННЯМ ТЕПЛА ТА БРИЗОК. НЕ ГОРИТЬ. ОБЕЗВОДНЮЄ ДЕРЕВО, ПІДВИЩУЄ ЙОГО ЧУТЛИВІСТЬ ДО ГОРІННЯ. ЗАПАЛЮЄ ОРГАНІЧНІ РОЗЧИННИКИ ТА МАСТИЛА. ПОЛІАМІДИ (КАПРОН, НЕЙЛОН, ШОВК) ШВИДКО РУЙНУЮТЬСЯ, ШЕРСТЬ БІЛЬШ СТІЙКА ДО ЇЇ ДІЇ. НЕБЕЗПЕЧНА ПРИ ВДИХАННІ, КОВТАННІ І ПРИ ПОПАДАННІ НА ШКІРУ ТА СЛИЗОВІ ОБОЛОНКИ.

ОЗНАКИ ОТРУЄННЯ:

ДЕРЕ В ГОРЛІ, УТРУДНЕНЕ ДИХАННЯ, СУХИЙ КАШЕЛЬ, ЗАДИШКА, КЛЕКОТИТЬ ДИХАННЯ, ПОДРАЗНЕННЯ СЛИЗОВИХ ОБОЛОНОК ОЧЕЙ, НОСА, ОПІКИ ГУБ, ШКІРИ, ПІДБОРІДДЯ, ПРОНИЗЛИВІ БОЛІ ЗА ГРУДЬМИ, В РАЙОНІ ШЛУНКУ, НЕСТЕРПИМА БЛЮВОТА З КРОВ'Ю, ОХРИПЛІСТЬ ГОЛОСУ, МОЖЛИВИЙ СПАЗМ ТА НАБРЯК ГОРТАНІ.

НАДАЮЧИ ПЕРШУ ДОПОМОГУ ПОТЕРПІЛОМУ НАДІНЬТЕ НА НЬОГО ПРОТИГАЗ АБО ВАТНО-МАРЛЕВУ ПОВ'ЯЗКУ, ЗМОЧЕНУ У 2% РОЗЧИНІ ХАРЧОВОЇ СОДИ АБО У ВОДІ. ВИНЕСІТЬ ПОТЕРПІЛОГО НА СВІЖЕ ПОВІТРЯ, ЗНІМІТЬ ПРОТИГАЗ ТА ЗАБРУДНЕНИЙ ОДЯГ І ВЗУТТЯ. ПРИ ПОТРЕБІ, ДАЙТЕ ЗВОЛОЖЕНИЙ КИСЕНЬ. ПРИ ВІДСУТНОСТІ ДИХАННЯ ЗРОБІТЬ ШТУЧНЕ. КИСЛОТУ, ЩО ПОТРАПИЛА НА ШКІРУ, ЗМИЙТЕ ВЕЛИКОЮ КІЛЬКІСТЮ ВОДИ АБО 2% РОЗЧИНОМ ХАРЧОВОЇ СОДИ. ПРИ ПОПАДАННІ В ОЧІ ПРОМИЙТЕ ЇХ ВЕЛИКОЮ КІЛЬКІСТЮ ПРОТОЧНОЇ ВОДИ АБО 2% РОЗЧИНОМ ПИТНОЇ СОДИ. ДОСТАВТЕ ПОТЕРПІЛОГО В НАЙБЛИЖЧИЙ ЛІКУВАЛЬНИЙ ЗАКЛАД.

Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області

МНС УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА
АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

**УВАГА!
СОЛЯНА КИСЛОТА!**

НСІ

БЕЗБАРВНА РІДИНА, ЛЕГКО РОЗЧИНЯЄТЬСЯ У ВОДІ, НА ПОВІТРІ ПОВІЛЬНО ВИПАРОВУЄТЬСЯ ТА ДИМИТЬ. КОРОЗІЙНА ДЛЯ БІЛЬШОСТІ МЕТАЛІВ, НЕ ГОРИТЬ. ПРИ ВЗАЄМОДІЇ З МЕТАЛОМ ВИДІЛЯЄ ЛЕГКОЗАЙМИСТИЙ ГАЗ. НЕБЕЗПЕЧНА ПРИ ВДИХАННІ, КОВТАННІ І ПРИ ПОПАДАННІ НА ШКІРУ ТА СЛИЗОВІ ОБОЛОНКИ.

ОЗНАКИ ОТРУЄННЯ:

ДЕРЕ В ГОРЛІ, УТРУДНЕНЕ ДИХАННЯ, СУХИЙ КАШЕЛЬ, ЗАДИШКА, КЛЕКОТИТЬ ДИХАННЯ, ПОДРАЗНЕННЯ ОЧЕЙ, НОСА, ОПКИ ГУБ, ШКІРИ, ПІДБОРІДДЯ, ПРОНИЗЛИВІ БОЛІ ЗА ГРУДЬМИ, У РАЙОНІ ШЛУНКУ, НЕСТЕРПИМА БЛЮВОТА З КРОВ'Ю, ОХРИПЛІСТЬ ГОЛОСУ. МОЖЛИВИЙ СПАЗМ ТА НАБРЯК ГОРТАНІ.

НАДАЮЧИ ПЕРШУ ДОПОМОГУ ПОТЕРПІЛОМУ НАДІНЬТЕ ПРОТИГАЗ, АБО ВАТНО-МАРЛЕВУ ПОВ'ЯЗКУ, ЗМОЧЕНУ У 2% РОЗЧИНІ ХАРЧОВОЇ СОДИ АБО У ВОДІ. ВИНЕСІТЬ ПОТЕРПІЛОГО НА СВІЖЕ ПОВІТРЯ, ЗНІМІТЬ ПРОТИГАЗ ТА ЗАБРУДНЕНИЙ ОДЯГ І ВЗУТТЯ. КИСЛОТУ, ЩО ПОТРАПИЛА НА ШКІРУ, ЗМІЙТЕ ВЕЛИКОЮ КІЛЬКІСТЮ ВОДИ, АБО 2% РОЗЧИНОМ ХАРЧОВОЇ СОДИ. ПРИ ПОПАДАННІ В ОЧІ, ПРОМІЙТЕ ЇХ ВЕЛИКОЮ КІЛЬКІСТЮ ПРОТОЧНОЇ ВОДИ, АБО 2% РОЗЧИНОМ ПИТНОЇ СОДИ. ДОСТАВТЕ ПОТЕРПІЛОГО В НАЙБЛИЖЧИЙ ЛІКУВАЛЬНИЙ ЗАКЛАД.

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

**МНС УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА
АДМІНІСТРАЦІЯ**

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

УВАГА! ЧАДНИЙ ГАЗ!

CO

ЧАДНИЙ ГАЗ - БЕЗБАРВНИЙ ГАЗ, ЩО НЕ МАЄ ЗАПАХУ, ТОМУ ВІН ОСОБЛИВО НЕБЕЗПЕЧНИЙ, БО ЙОГО НЕ МОЖНА ВІДЧУТИ. ЧАДНИЙ ГАЗ ЛЕГШИЙ ЗА ПОВІТРЯ. ЗА ВИСОКОЇ ТЕМПЕРАТУРИ ВІН ЗГОРАЄ У КИСНІ СИНІМ ПОЛУМ'ЯМ. ЗРІДЖУЄТЬСЯ ДУЖЕ ПОГАНО. НЕРОЗЧИННИЙ У ВОДІ. МОЖЕ УТВОРЮВАТИ З ПОВІТРЯМ ВИБУХОВІ СУМІШІ.

ЧАДНИЙ ГАЗ НАДЗВИЧАЙНО НЕБЕЗПЕЧНИЙ. ВІН З'ЯВЛЯЄТЬСЯ ВСЮДИ, ДЕ ПРОХОДИТЬ ПРОЦЕС ГОРІННЯ. НАЙБІЛЬША НЕБЕЗПЕКА ОТРУЄННЯ ІСНУЄ В ПРИМІЩЕННЯХ, ЯКІ ОПАЛЮЮТЬСЯ АВТОНОМНО, ЗА ДОПОМОГОЮ ЗГОРАННЯ ВУГІЛЛЯ ТА ІНШИХ ВИДІВ ОРГАНІЧНОГО ПАЛИВА.

ГОЛОВНИМ СИМПТОМОМ ПРИ ОТРУЄННІ ЧАДНИМ ГАЗОМ Є ВТРАТА СВІДОМОСТІ.

ПРИ ЛЕГКОМУ СТУПЕНІ ОТРУЄННЯ СПОСТЕРІГАЄТЬСЯ ШУМ У ВУХАХ, ПУЛЬСАЦІЯ ВЕНОЗНИХ АРТЕРІЙ, ГОЛОВНИЙ БІЛЬ, ВІДЧУТТЯ СПРАГИ, ЗАГАЛЬНА ТРИВОГА, ПОЧУТТЯ СТРАХУ.

ПРИ СЕРЕДНЬОМУ СТУПЕНІ ОТРУЄННЯ ЛЮДИНА НА ПЕВНИЙ ЧАС ВТРАЧАЄ СВІДОМІСТЬ, ЯКА ПОВЕРТАЄТЬСЯ ВІДРАЗУ ЯКЩО ЇЇ ВИНЕСТИ НА СВІЖЕ ПОВІТРЯ. ХАРАКТЕРНИМИ ОЗНАКАМИ СЕРЕДНЬОГО СТУПЕНЯ ОТРУЄННЯ Є ПОЧЕРВОНІННЯ ОБЛИЧЧЯ, НЕ АДЕКВАТНІСТЬ ПОВЕДІНКИ. ПІДВИЩЕННЯ ТЕМПЕРАТУРИ ТІЛА ДО 38-40 ГРАДУСІВ.

НА ТРИВАЛИЙ ЧАС, ВИНИКАЄ РОЗЛАД ДИХАННЯ. ХАРАКТЕРНИМИ ОЗНАКАМИ ТЯЖКОГО ОТРУЄННЯ Є ПОВЕРХНЕВЕ ДИХАННЯ, ІНОДІ ЙОГО ПОВНА ЗУПИНКА. САМОВІЛЬНЕ СПОРОЖНЕННЯ КИШЕЧНИКА ТА СЕЧОВОГО МІХУРА. ШКІРА СТАЄ БЛІДНОСИНЮШНОЮ.

В РАЗІ ОТРУЄННЯ ЧАДНИМ ГАЗОМ ПОТЕРПЛОГО СЛІД НЕГАЙНО ВИНЕСТИ НА СВІЖЕ ПОВІТРЯ, ПІДНЕСТИ ДО НОСА ВАТКУ З НАШАТИРНИМ СПИРТОМ. ЗАБЕЗПЕЧИТИ ВІЛЬНИЙ ДОСТУП ПОВІТРЯ ДО ЛЕГЕНЬ, РОЗСТЕБНУВШИ ОДЯГ, ЩО УТРУДНЮЄ ДИХАННЯ. В РАЗІ НЕОБХІДНОСТІ ЗРОБИТИ ШТУЧНЕ ДИХАННЯ.

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

УВАГА! СІРКОВОДЕНЬ!

СІРКОВОДЕНЬ - БЕЗБАРВНИЙ ГАЗ З ХАРАКТЕРНИМ ЗАПАХОМ ТУХЛИХ ЯЄЦЬ, ТОКСИЧНИЙ. ВАЖЧИЙ ЗА ПОВІТРЯ, ЛЕГКОЗАЙМИСТИЙ, ЗДАТНИЙ УТВОРЮВАТИ ВИБУХОВІ СУМІШІ З ПОВІТРЯМ.

ПРИ КОНЦЕНТРАЦІЯХ БЛИЗЬКИХ ДО СМЕРТЕЛЬНИХ (0,23 Г/М³) СІРКОВОДЕНЬ ДІЄ НА ЛЮДИНУ ТАК, ЩО ВОНА ПЕРЕСТАЄ ВІДЧУВАТИ ЙОГО ЗАПАХ.

ОСОБЛИВО ТРЕБА БУТИ УВАЖНИМИ ПРИ РОБОТІ У ВИГРІБНИХ ЯМАХ ТА КАНАЛІЗАЦІЙНИХ КОЛОДЯЗЯХ, МІСЦЯХ ВИДОБУТКУ НАФТИ ТА ГАЗУ, ДЕ ЙМОВІРНІСТЬ НАКОПИЧЕННЯ ЦІЄЇ РЕЧОВИНИ МАКСИМАЛЬНА.

СІРКОВОДЕНЬ ПОДРАЗНЮЮЧЕ ДІЄ НА ОРГАНИ ЗОРУ. КРИМ ПОДРАЗНЕННЯ ОЧЕЙ ВІН ВИКЛИКАЄ СВІТЛОБОЯЗНЬ, ЩО МОЖЕ БУТИ ПОПЕРЕДЖЕННЯМ ПРО ЙОГО НАЯВНІСТЬ.

У ВИПАДКУ КОЛИ СТАВСЯ ВИКИД В АТМОСФЕРУ ВЕЛИКОЇ КІЛЬКОСТІ СІРКОВОДНЮ, РЯТУВАТИСЬ ВІД НЬОГО ТРЕБА НА ПІДВИЩЕННЯХ, ЩО ДОБРЕ ПРОДУВАЮТЬСЯ ВІТРАМИ.

В РАЗІ ОТРУЄННЯ СІРКОВОДНЕМ - ПОСТРАЖДАЛОГО СЛІД ВИНЕСТИ НА СВІЖЕ ПОВІТРЯ, ЗАБЕЗПЕЧИТИ ЙОМУ ТЕПЛО І СПОКІЙ, НАПОЇТИ ТЕПЛИМ МОЛОКОМ З СОДОЮ, ПОТІМ ПОМІСТИТИ В ЗАТЕМНЕНЕ ПРИМІЩЕННЯ, НАКЛАСТИ НА ОЧІ ПРИМОЧКИ З 3% РОЗЧИНУ БОРНОЇ КИСЛОТИ. ПРИ ТЯЖКОМУ ОТРУЄННІ, А ТАКОЖ ПРИ УТРУДНЕНОМУ ДИХАННІ ДАТИ ПОСТРАЖДАЛОМУ КИСЕНЬ, ЯКЩО НЕОБХІДНО - ЗРОБИТИ ШТУЧНЕ ДИХАННЯ.

ДЛЯ ОСАДЖЕННЯ ГАЗУ ВИКОРИСТОВУЮТЬ РОЗПИЛЕННЯ ВОДИ, А НЕЙТРАЛІЗАЦІЮ ЗДІЙСНЮЮТЬ ЗА ДОПОМОГОЮ РОЗЧИНІВ ЛУГУ, ВАПНА ЧИ СОДИ.

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

УВАГА! ХОЛЕРА!

ХОЛЕРА належить до особливо небезпечних хвороб. Після зараження холерою через 1-3 дні з'являються невинний пронос та блювання. Такий хворий небезпечний для оточуючих. При розладі кишечника не займайтеся самолікуванням негайно **ЗВЕРТАЙТЕСЯ ДО ЛІКАРЯ.**

Для попередження ХОЛЕРИ та інших кишкових інфекцій ПОТРІБНО:

- сирі овочі та фрукти мити водопровідною та обдати кип'яченою водою;
- користуватися водою тільки з упорядкованих джерел водопостачання;
- для пиття вживати свіже переварену воду, компоти, чай;
- молоко пити лише кип'ячене;
- дотримуватися особистої гігієни, чистоти приготування страв, правильно зберігати готову їжу, по можливості - на холоді;
- овочеві салати приправляти оцтом або розчином лимонної кислоти;
- посуд мити гарячою водою, та зберігати в недоступному місці для мух;
- пироги, тістечка, інші харчові вироби не купувати у продавців вуличних лотків, що не мають на це дозволу санітарних органів;
- влітку якомога рідше готувати заливні м'ясні та рибні страви.

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

УВАГА! СКАЗ!

Сказ - це смертельно небезпечна інфекційна хвороба людей і тварин, яка характеризується ураженням центральної нервової системи.

Джерела захворювання: інфіковані дикі та свійські тварини (лисиці, собаки, кішки, вовки, куниці та інші).

Передача збудника сказу: укуси хворих тварин, ослинення ними шкіри.

Шляхи проникнення збудника в організм людини: через пошкоджену шкіру, слизові оболонки.

Ознаки сказу тварин: дратівливість, а згодом млявість, втрата уважності, тварина часто лягає, дивно стрибає, здригається у судомах, голос у неї стає хриплим. Такий стан часто змінюється депресією.

Найчастіше зараження людей відбувається від укусів хворих собак, які в оскаженілому стані можуть кусати беззвучно, не гавкаючи.

Інкубаційний період хвороби в людини після укусу може тривати від 10 днів до року.

Ознаки захворювання у людей: тягучі болі, сверблячка в ділянці укусу, хоч рана давно загоїлась, потім у хворого виникає відчуття жару, підвищення температури тіла, головний біль безпричинне хвилювання, безсоння (такий стан триває 1-3 дні). Після цього виникає стан збудження, що характеризується водобоязню, яка полягає в тому, що при спробі пити у хворого виникають судомні скорочення м'язів горла і гортані, дихання стає голосним і можлива короткочасна його зупинка. З'являються галюцинації. Іноді трапляються випадки буйства з агресивними діями. Через 2-3 дні збудження змінюється паралічем м'язів кінцівок, язика, обличчя, що в більшості випадків закінчується смертю.

Дії при укусах тварин:

- промити рану мильною водою;
- обробити рану настоякою йоду.

*В будь-якому випадку
слід негайно звернутись за допомогою до лікаря!*

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

УВАГА ГРИП!

Шановні мешканці області! В зв'язку з поширенням грипу на території області **ПАМ'ЯТАЙТЕ!**

Грип - гостре інфекційне захворювання. Збудником захворювання є вірус, а джерелом - хворі на грип. Збудник захворювання проникає в організм людини повітряно-крапельним шляхом, через заражені предмети загального користування, столовий посуд та ін.

Характер клінічного протікання хвороби:

Захворювання починається з ознобу, головного болю, загального недомогання, відчуття розбитості, високої температури. З'являється нежить і кашель, біль в очах, носові кровотечі, зміни зі сторони серцево-судинної системи.

Профілактичні заходи:

- активне виявлення, ізоляція, госпіталізація хворих і підозрілих на захворювання;
- посилення санітарного режиму в школах, дитячих дошкільних закладах, у колективах;
- проведення специфічної профілактики.

Перенесення грипу "на ногах" може призвести до тяжких ускладнень хвороби. Можливі ускладнення, пов'язані із запаленням мозку і його оболонок (менінгіт). Легеневі ускладнення спостерігаються головним чином у маленьких дітей і людей похилого віку.

Швидкість поширення грипу значною мірою залежить від свідомості населення. Хворим на грип не можна користуватись спільними речами (рушником, посудом і ін.), вітатись за руку, цілувати рідних та близьких, особливо дітей та людей похилого віку. Члени родини при догляді за хворими повинні прикривати ніс та рот марлевою маскою, яку можна виготовити в домашніх умовах. Потрібно систематично провітрювати кімнату, в якій перебуває хворий. Приміщення слід прибирати вологим способом, використовуючи 0,5 % розчин відстояного хлорного вапна або 1% розчин хлораміну. З метою профілактики вживати часник та цибулю.

**КАТЕГОРИЧНО ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ
ЗАЙМАТИСЯ САМОЛІКУВАННЯМ.**

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ УВАГА СИБІРКА!

СИБІРКА - це гостре інфекційне захворювання тварин і людей. Збудником його є бацила, яка в навколишньому середовищі здатна утворювати спори і забруднювати довкілля. Вона дуже стійка у воді, харчових продуктах, а в ґрунті живе до 70 років.

Джерелом інфекції є тварини, але найчастіше - велика рогата худоба, вівці, коні, рідше - олені, кози, свині. Тварини заражаються, поїдаючи траву, інші корми, при водопої. Ознаками ураження тварин є:

✓ При блискавичному перебігу, що реєструється нечасто у овець, коней і великої рогатої худоби, помічають збудження, підвищення температури тіла, прискорення пульсу і дихання, синюшність видимих слизових оболонок. Тварина раптово падає і гине в корчах. З носової і ротової порожнини виділяється кров'яниста піна, а з прямої кишки — кров. Тривалість хвороби декілька годин.

✓ При гострому — у великої рогатої худоби і коней спостерігають підвищення температури тіла (41-42°C), прискорення пульсу (80-100 і більше поштовхів за 1 хв.) та дихання. Тварина пригнічена, відмовляється від корму. Тривалість хвороби 2-3 дні. В атональній стадії виникають корчі, виділяється кров'яниста, піниста рідина, тварини гинуть з ознаками задухи.

✓ При підгострому — у тварин дещо поліпшується стан, вони починають споживати корм, температура тіла знижується, без лікування виникає рецидив і тварина гине. Тривалість хвороби до 6-8 днів.

✓ Хронічний перебіг сибірки характеризується прогресуючим схудненням, ураженням підщелепових і заглоткових лімфатичних вузлів. Хвороба при цьому триває 2-3 місяці.

✓ Карбункульозна форма сибірки у тварин спостерігається при гострому і підгострому перебігу хвороби. У великої рогатої худоби на різних частинах тіла (підгруддя, шия, живіт,) на місці первинного проникнення збудника з'являються різко обмежені тверді, болючі запальні набряки шкіри і підшкірної клітковини. З часом утворені карбункули стають дифузними, безболісними, синьо-багряного кольору з некротичним розпадом.

✓ Ангінозна форма сибірки здебільшого спостерігається у свиней і проходить переважно з локальним ураженням глоткового кільця, лімфатичних залоз, корінця язика, глотки, гортані. В подальшому запальний процес з прогресуючим некрозом і набряком переходить на підшкірну клітковину шиї, голови, підгруддя з формуванням пухлиноподібного утворення в підщелеповому просторі та на верхній частині тіла.

В разі появи ознак захворювання тварин на сибірку потрібно негайно звернутися до ветлікаря чи до районних ветеринарних служб. Якщо підозра на захворювання виникла під час розробки туші, роботу негайно припиняють, а у ветлабораторію на аналіз відправляють частину селезінки і лімфовузли. Категорично забороняється вживати м'ясо і молоко тварин уражених хворобою.

Передають інфекцію також оводи, мухи. Люди заражаються після контакту з хворими тваринами. Бацила проникає у кров через пошкоджені ділянки шкіри та слизових оболонок.

Прихований період триває від кількох годин до 6-8 днів, частіше - 2-3 дні. Потім проявляються перші симптоми хвороби - висока температура, нездужання, головний біль, кров'яний пронос, болі в животі, серцева слабкість. При шкіряній формі на місці потрапляння збудника з'являється фурункул зі швидким наростанням набряку та свербіння. Якщо лікування розпочинається вчасно, хворі одужують.

У рідкісних випадках перебіг хвороби ускладнюється кишковою, легеневою або септичною формами. Захворювання протікає тяжко і може призвести до смерті хворого, тому надзвичайно важливо при підозрі на захворювання сибіркою негайно звернутися до лікаря.

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

УВАГА! ПТАШИНИЙ ГРИП

*Втрата пильності однією людиною - може накликати біду
на цілий колектив, місто, країну!*

Пташиний грип - захворювання птиці, що характеризується ураженням органів дихання та системи травлення. До захворювання сприйнятливі кури, качки, індики, цесарки, буревісники, фазани, горобці, лебеді.

Збудник - вірус, споріднений з вірусом грипу типу А у людей та тварин. Вірус виділяється у навколишнє середовище зі слиною, носовим секретом і послідом. У замороженому стані вірус зберігає активність кілька років.

Знищується 5 % розчином хлораміну Б; 4-5 % розчином їдкою натрію; 3 % розчином хлорного вапна.

Джерело інфекції - дика птиця. Основний шлях передачі збудника - повітряно-крапельний. Також збудник поширюється з інфікованими кормами, питною водою, яйцями, пір'ям.

Фактори поширення інфекції - господарства, де домашня птиця може знаходитись в контакт з дикою птицею, де разом утримується птиця різних видів, ринки з продажу живої птиці.

У птахів хвороба проявляється ураженням дихальних шляхів, хрипами, посинінням видимих слизових оболонок, гребеня, сережок, набряком голови, діареєю.

Для зниження ризику захворювання необхідно:

- уникати контакту з хворими чи мертвими птахами;
- не торкатись до місць, на які можуть потрапити екскременти хворих птахів;
- після контакту з сирим м'ясом птахів (забій, обробка) та іншими продуктами птахівництва ретельно мити руки з милом, а предмети, на яких оброблялось м'ясо птиці продезінфікувати;
- вірус пташиного грипу легко знищити за допомогою термічної обробки, тому вживати в їжу продукти птахівництва слід лише після термічної обробки: яйця потрібно варити не менше 10 хвилин, а м'ясо - не менше 30 хвилин. **Вживаючи добре проварене м'ясо птиці, заразитися неможливо;**
- яйця не можна вживати сирими; перед приготуванням яєць слід ретельно мити шкарлупу мильною водою;
- не купувати м'ясо птахів та інші продукти птахівництва, що не пройшли ветеринарно-санітарного контролю, а також у місцях несанкціонованої торгівлі;
- якщо Ви маєте безпосередній контакт із птицею (наприклад, працюєте на птахокомбінаті), слід зробити щеплення проти штамів грипу людини, циркулюючих в даний момент

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

**МНС УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА
АДМІНІСТРАЦІЯ**

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

**УВАГА
КИШКОВІ ІНФЕКЦІЇ!**

З настанням теплого періоду зростає вірогідність захворювання кишковими інфекціями.

Щоб запобігти їм, перш за все дотримуйтеся правил особистої і колективної гігієни:

- перед кожним прийомом їжі мийте руки з милом;
- овочі, фрукти перед вживанням мийте проточною водою;
- запобігайте забрудненню харчових продуктів, не забувайте про їх термічну обробку;
- не купуйте продукти харчування на стихійних ринках, сумнівної якості та без санітарного дозволу;
- розливне молоко обов'язково кип'ятіть;
- користуйтеся водою тільки з перевірених джерел як для пиття так і для приготування їжі, миття посуду;
- при перших же ознаках захворювання (понос, блювання) звертайтеся за медичною допомогою.

Бережіть своє здоров'я і життя!

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

БУДЬТЕ ОБЕРЕЖНІ ПІД ЧАС ГРОЗИ!

Блискавка - це гігантський електричний розряд, що виникає внаслідок електризації атмосфери під час грози.

Проходження заряду блискавки через людину найчастіше закінчується миттєвою смертю у зв'язку з термічним ураженням внутрішніх органів. У деяких випадках можливе короточасне припинення дихання.

Під час грози необхідно дотримуватись таких правил:

- ✓ уникати відкритої місцевості та підвищених місць;
- ✓ намагатись сховатися в невеликих заглибленнях, біля підніжжя високих схилів, у лісі;
- ✓ не ховатись під окремо стоячими деревами, опорами електропередач та мостів, під навісами, біля металевих конструкцій;
- ✓ ні в якому разі не купатись та не плавати на човні;
- ✓ в приміщенні вимкнути всі електроприлади, не користуватись телефонним зв'язком.

При ураженні блискавкою потерпілому необхідно надати допомогу:

- розстебнути одяг, укласти на спину, підкласти валик із одягу під шию, щоб створити кращу прохідність шляхів дихання;
- очистити порожнину рота від крові, слини, блювотних мас за допомогою бинта або носової хустки, обгорнутої на вказівний палець;
- у разі відсутності дихання розпочати штучне дихання способом "рот у рот" або "рот у ніс";
- у разі зупинки серця негайно почати одночасно робити закритий масаж серця та штучне дихання;
- не можна закопувати постраждалого в землю;
- в будь-якому випадку негайно звернутись за допомогою лікаря.

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

**МНС УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА
АДМІНІСТРАЦІЯ**

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

ОБЕРЕЖНО ТУМАН!

Шановні водії та працівники автотранспорту!

Туман це природне явище, що досить часто спостерігається восени. Особливо густий туман накопичується в низинах, де видимість досягає менше 100 метрів. В результаті різкого обмеження видимості збільшується кількість дорожньо-транспортних пригод на дорогах.

ПАМ'ЯТАЙТЕ:

- **Ваша увага і обережність є гарантією безпеки руху. Вибирайте швидкісний режим, який забезпечував би своєчасне гальмування перед перешкодою, яка з'явилася зненацька.**
- **Мокре дорожнє покриття збільшує гальмівний шлях автотранспорту. Під час руху в колоні збільшить дистанцію між автомашинами - не менше 50 метрів.**
- **Користуйтеся протитуманними фарами.**
- **Уважно слідкуйте за сигналами автомашин, що рухаються попереду.**
- **Не допускайте різкого гальмування без особливих на те причин.**
- **При неможливості руху, плавно гальмуючи, займіть місце на узбіччі.**

Будьте уважні та обережні в дорозі!

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

ПЕРЕГРІВАННЯ ОРГАНІЗМУ

Перегрівання організму виникає в результаті тривалого перебування на сонці або в занадто жаркому приміщенні.

Ознаками перегрівання є:

- спочатку відчуття втоми, головний біль, запаморочення, нудота, спрага;
- пізніше – шум у вухах, задишка, прискорене серцебиття, почервоніння обличчя, нерідко бувають носові кровотечі;
- якщо постраждалий продовжує залишатися на сонці та в теплі, з'являється важка задишка, частий і слабкий пульс, галюцинації, температура підвищується до 40°C, судоми, марення, можливий параліч дихання і припинення серцебиття.

Небезпека сонячного і теплового удару збільшується при фізичному навантаженні і недостатчі води.

Для уникнення перегрівання слід дотримуватись таких правил:

- ✓ одяг повинен бути з легкої нещільної тканини, світлий;
- ✓ необхідно носити головний убір;
- ✓ намагатися не зловживати витривалістю свого організму - не сидіти довго на сонці, більше знаходитися в тіні, періодично прохолоджуватися;
- ✓ дотримуватись питного режиму (випивати не менше 3 літрів рідини на добу).

В разі появи симптомів перегрівання необхідно:

- укласти постраждалого у тінь або прохолодне місце, припіднявши йому голову;
- зняти одяг, що утруднює дихання;
- охолодити організм: прикласти холодні компреси на голову, шию, груди, можна обгорнути тіло мокрим простирадлом. Охолодження не повинно бути різким і швидким;
- якщо людина при свідомості, її треба напоїти холодною, трохи підсоленою водою (алкогольні напої виключаються!);
- при втраті свідомості потрібно покласти постраждалого на бік. При порушенні дихання негайно почати робити штучне дихання;
- в усіх випадках перегрівання організму треба терміново звернутися за допомогою до лікаря.

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

ПЕРЕОХОЛОДЖЕННЯ ОРГАНІЗМУ

Його основні причини - тривале перебування у воді або навіть короткочасне перебування в крижаній воді. Реакція людини на переохолодження визначається ступенем адаптації організму до холоду.

Для його попередження при купанні треба обмежувати час перебування у воді і регулювати перерви між заходами у воду.

До ознобу не повинні купатися люди будь-якого віку.

Ознаки переохолодження: озноб, тремтіння, синюшність шкіряних покривів, губ, зниження температури тіла, біль у пальцях рук і ніг, поява "гусячої шкіри", позіхання, гикавка, втрата свідомості. У постраждалого настає апатія, сонливість, загальна слабкість, поверхневе дихання. Ступінь і швидкість настання переохолодження залежать від температури води та адаптації організму до холоду.

При легкому ступені переохолодження з'являються озноб, м'язове тремтіння, загальна слабкість, утруднене пересування, збліднення шкіри. Постраждалого необхідно тепло одягти, напоїти гарячим чаєм або кавою, змусити виконувати інтенсивні фізичні вправи. Подальше купання в цей день припиняється.

Середній ступінь переохолодження характеризується синюшністю губ і шкіряних покривів, ослабленням дихання, пульс стає рідшим, з'являється сонливість, втрачається спроможність до самостійного пересування.

При важкому ступені переохолодження може настати втрата свідомості. Життєві функції поступово згасають.

Заходи по наданню першої допомоги При легкому ступені переохолодження постраждалого необхідно тепло одягти, напоїти гарячим чаєм або кавою, змусити виконувати інтенсивні фізичні вправи. Подальше купання в цей день припиняється.

При середньому і важкому ступені переохолодження постраждалого треба розтерти вовняною тканиною, зігріти під теплим душем (якщо його поміщають у ванну, то температуру води підвищують поступово від 30-35°C до 40-42°C), зробити масаж усього тіла. Потім тепло одягти, укласти в ліжку, зігріти грілками. Зігрівання повинно бути поступовим, щоб не було різкого перепаду температур.

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

УВАГА ОЖЕЛЕДЬ!

Ожеледь - це шар твердого льоду що утворюється при намерзанні краплин дощу або туману.

Тому, щоб уникнути травм слід пам'ятати :

1. Людям похилого віку краще у "слизькі дні" не виходити з дому. Якщо все ж виникла потреба, то не соромтесь узяти тростину з гумовим наконечником чи з шипом (лижну палицю).

2. Пам'ятайте, що взуття краще всього одягнути на мікропористій підшві з пружною м'якою основою.

3. Для покращення зчеплення з льодом можна:

- наклеїти лейкопластир, кусок поролону чи ізоляційну стрічку на суху підшву і каблук. На день-другий такої конструкції вистачить;

- зчеплення з льодом покращує ще один спосіб - натерти наждачним папером підшву чи наклеїти її.

4. Спеціалісти-травматологи рекомендують звернути увагу на свою ходу: не поспішати, ступати треба на всю підшву, ноги злегка розслабити у колінах. Руки не займати сумками. Врахувати, що коли поспішаєш, то вийти треба з дому раніше.

Тим, хто молодший, треба навчитися правильно падати. Відразу присісти - щоб знизити висоту падіння. У мить падіння треба стиснутись, напружити м'язи, а торкнувшись до землі, обов'язково перекотитися: удар, спрямований на вас, таким чином, розтягнеться і витратить свою силу на обертання.

5. Остерігайтесь транспортних засобів. Дорогу переходьте у вказаних місцях. Не поспішайте сідати у транспортні засоби загального користування. Пам'ятайте, що у кожному мить ви можете підсковзнутися і потрапити під колесо.

6. Водії! Обмежте користування транспортними засобами при ожеледиці. При необхідності виїжджайте тільки на справних транспортних засобах. Виконуйте правила дорожнього руху:

- дотримуйтеся дистанції;

- не збільшуйте швидкість, особливо при проїзді пішохідних доріжок та перехресть вулиць;

- в ожеледицю використовуйте завчасно підготовану до зимової експлуатації гуму ходової частини (з шипами, ланцюгами);

- не перемикайте швидкість і не вимикайте зчеплення на підйомах та спусках.

Гальмуйте двигуном;

- гальмуйте, не вимикаючи зчеплення, заздалегідь, під'їжджаючи до місць, де можлива поява пішоходів чи інших перешкод.

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

УВАГА СНІГОВІ ЗАМЕТИ (ХУРТОВИНИ)!

Зимові прояви стихійних сил природи нерідко виявляються у снігових заметах унаслідок снігопадів і хуртовин. Снігопади, тривалість яких може бути від 16 до 24 годин, дуже впливають на господарську діяльність населення, особливо з наступним різким похолоданням або потеплінням.

Негативний вплив цих явищ приводять до того, що різко погіршується видимість, переривається транспортне сполучення як в місті, так і між населеними пунктами області. Випадання снігу з дощем при зниженій температурі повітря і ураганному вітрі створює умови для зледеніння ліній електропередач, зв'язку, контактних мереж електротранспорту, а також покрівель будівель, різного роду опор і конструкцій, що нерідко викликає їх руйнування.

З оголошенням штормового попередження - необхідно обмежити рух, особливо на власному транспорті, створити удома необхідний запас продуктів (води, палива), виконати герметизацію житлових приміщень, що допоможе зберегти тепло і зменшить витрати палива.

Особливу небезпеку снігові замети створюють для людей, які знаходяться у дорозі, далеко від житла. Заметені снігом дороги, втрата видимості викликають повну дезорієнтацію на місцевості.

Під час руху на автомобілі не варто намагатися подолати снігові замети, необхідно зупинитися, повністю закрити жалюзі машини, укрити двигун зі сторони радіатора. Якщо є можливість, автомобіль треба встановити двигуном у навітряну сторону. Періодично треба виходити із автомобіля, розгрібати сніг, щоб не опинитися похованим під снігом. Крім того, не занесений снігом автомобіль - гарний орієнтир для пошукової групи. Двигун автомобіля необхідно періодично прогрівати для уникнення "розморожування двигуна", якщо система охолодження залита водою. При прогріванні автомобіля важливо не допускати затікання в кабінку (кузов, салон) вихлопних газів, з цією метою необхідно слідкувати, щоб вихлопна труба не завалювалася снігом.

Якщо у дорозі разом опинилося декілька чоловік (на декількох автомобілях), доцільно зібратися разом і використати один автомобіль як укриття; із двигунів необхідно злити воду.

Ні в якому разі не можна залишати укриття - автомобіль: у сильний снігопад (хуртовину) орієнтири, які здавалися надійними з першого погляду, через декілька десятків метрів можуть бути загублені.

У сільській місцевості з отриманням штормового попередження необхідно терміново заготувати у необхідній кількості корми і воду для тварин.

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

БУДЬТЕ ОБЕРЕЖНІ НА ЛЬОДУ!

З настанням морозів на людину чекає ще одна небезпека - загроза провалитись під лід. Тому, щоб зберегти своє здоров'я, чи навіть врятувати життя, слід пам'ятати наступне:

- ходити по льоду можна лише тоді, коли його товщина досягне 7 см. *{при цьому в розрахунок береться лише товщина нижнього, зеленуватого шару льоду};*
- масова пішохідна переправа може бути організована лише при товщині льоду понад 15 см.;
- для влаштування катка товщина льоду повинна бути не менше 12 см.

Якщо Вам все ж необхідно перейти через замерзлу річку, озеро чи ставок - то запам'ятайте, що найкраще це зробити на лижах *{при цьому треба відстебнути кріплення, а палиці тримати в руках, не накидаючи петлі на кисті, рюкзак слід повісити на одне плече}*.

Якщо лід переходить група людей, то відстань між ними повинна бути не менше 5 м.

При переході по льоду в невідомому місці потрібно взяти палицю, щоб за її допомогою перевіряти міць льоду *(якщо від удару палицею з'явиться вода, то необхідно негайно повернутись назад. Ні в якому разі не перевіряйте лід ногою)*.

Слід пам'ятати, що лід завжди тонший там, де є стік води, ростуть кущі, очерет, де швидка течія, де є джерела або впадає струмок.

Рибалкам слід нам 'ятати, що :

- не можна пробивати поряд багато лунок;
- не можна збиратись поряд великими групами;
- не можна пробивати лунки на переправах;
- не можна ловити рибу біля промоїн;
- потрібно завжди мати при собі вірвовку довжиною 12-15 м.

У випадку, якщо Ви все ж провалились то :

- не піддавайтесь паніці, утримуйтеся на плаву, уникаючи занурення з головою ;
- намагайтесь вилізти на лід, наповзаючи на його край грудьми і почергово витягуючи на поверхню ноги ;
- намагайтесь якомога ефективніше використати своє тіло, збільшуючи ним опорну площу;
- вибравшись на лід, перекотіться і відповзайте в той бік - звідки Ви прийшли, де міць льоду вже відома.

Якщо у Вас на очах під лід провалилась людина то :

- крикніть, що Ви йдете на допомогу;
- наближайтесь до ополонки поповзом, широко розкинувши руки ;
- підкладіть під себе лижі, дошку, фанеру;
- не підповзаючи до самого краю ополонки, подайте потерпілому палицю, шест, лижу, шарф, вірвовку, санки чи щось подібне і витягніть його на лід;
- витягнувши потерпілого на лід, разом з ним поповзом повертайтеся назад.

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

**МНС УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА
АДМІНІСТРАЦІЯ**

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

**ЯК НАДАТИ ДОПОМОГУ
ПОТЕРПІЛОМУ НА ЛЬОДУ**

**НАДАННЯ
ДОПОМОГИ
ПОТОПАЮЧОМУ
ПОДАЧЕЮ РУКИ**

**КОЛИ ВИ ПРОВАЛИ-
ЛИСЬ ПІД ЛІД, РОЗКИ-
НЬТЕ РУКИ, НАМА-
ГАЙТЕСЬ ВИЙТИ НА
МІЦНИЙ ЛІД, КЛИЧТЕ
НА ДОПОМОГУ**

**НАДАННЯ ДОПОМОГИ
ПОТОПАЮЧОМУ ПОДА-
ЧЕЮ ДРАБИНИ (З МОТУЗ-
КОЮ АБО БЕЗ НЕЇ)**

**НАДАННЯ ДОПОМОГИ ПОТОПАЮ-
ЧОМУ ЗА ДОПОМОГОЮ ЛИЖ І МОТУ-
ЗКИ. ДОПОМАГАЮЧИ ПОТОПАЮЧО-
МУ, НАБЛИЖАЙТЕСЬ ДО НЬОГО ПО-
ПОВЗОМ. КРАЩЕ ОБПИРАТИСЬ НА
ДОШКУ АБО ЛИЖІ**

**КОЛИ РЯТІВНИКІВ ДВОЄ, ТО КРАЩЕ,
ЯКЩО ДРУГИЙ БУДЕ ТРИМАТИ
ПЕРШОГО ЗА НОГИ, А ПЕРШИЙ, В
СВОЮ ЧЕРГУ, ПОДАСТЬ РУКУ ПО-
ТОПАЮЧОМУ**

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

УВАГА! ПОВІНЬ!

Повінь - це значне підтоплення місцевості в результаті підйому води в річці, озері чи іншому водоймищі, викликане різноманітними причинами: танення снігу, зливи, нанесення води вітром.

Щоб уникнути збитків від повені необхідно дотримуватись наступних правил:

Перед початком повені необхідно:

- Переконайтесь, що домашні засоби оповіщення (радіоприймачі, телевізори, репродуктори радіомовлення, телефони) у робочому та включеному стані.
- Зробити запас продовольства, медичних препаратів, води.
- Перенести продовольство, цінні речі, одяг, взуття, електроприлади, меблі та інші речі на верхні поверхи або підняти на верхні полиці. Розмістити препарати побутової хімії так, щоб запобігти забрудненню навколишнього середовища.
- Перекрити вентилі на газпроводі та водогоні, знеструмити будинок. Від'єднати сантехнічне обладнання від системи загального користування, особливо туалетні з'єднання, щоб попередити витік стічної води в будинок та підвал.
- Захистити будинок, підвал чи погріб мішками з піском та іншими бар'єрами.
- Перегнати худобу на підвищену місцевість.

При проведенні евакуації необхідно:

- Взяти з собою:
 - ✓ Документи, що засвідчують особу кожного члена родини, гроші та цінності.
 - ✓ Радіоприймач, ліхтар та додаткові джерела живлення до них.
 - ✓ Необхідний одяг, постільну білизну, ковдри.
 - ✓ Ліки, предмети першої необхідності, засоби особистої гігієни.
 - ✓ Продукти харчування і воду на 3 доби.
 - ✓ Посуд для приготування їжі
- Замкнути будинок.

По закінченні повені необхідно:

- Повертатись до житла лише після офіційного дозволу комісії техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій.
- Користуватись системами опалення, газо- та водопостачання, електромережею лише після їх перевірки відповідними службами.
- Осушувати підвальні приміщення поетапно, з розрахунку 1/3 об'єму води на добу. Воду в підвалі дезінфікувати хлорним вапном кожні 3-4 доби, з розрахунку 8-10 г вапна на 1 м³ води.
- Прибрати всю прилеглу до будинку територію та будівлі від уламків і сміття.
- Позбавитись від продуктів харчування, медикаментів, косметичних та гігієнічних засобів, що побували у воді.
- Дезінфікувати та просушити все майно, що було затопленим, а одяг, білизну та інші подібні речі - випрати.

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

БУДЬТЕ ОБЕРЕЖНІ НА ВОДІ!

Варто пам'ятати, що основними умовами безпеки є:

- правильний вибір і обладнання місць купання;
- суворе дотримання правил поведінки під час купання і катання на плавзасобах на воді.

ПІД ЧАС КУПАННЯ ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ:

- залазити на попереджувальні знаки, буї, бакени;
- стрибати у воду з човнів, катерів, споруд, не призначених для цього;
- пірнати з містків, дамб, причалів, дерев, високих берегів;
- використовувати для плавання такі небезпечні засоби, як дошки, колоди, камери від автомобільних шин та інше знаряддя, не передбачене для плавання;
- плавати на плавзасобах у місцях, відведених для купання;
- вживати спиртні напої;
- забруднювати воду і берег, прати білизну й одяг у місцях, відведених для купання;
- підпливати близько до плавзасобів, які йдуть неподалік від місць купання;
- допускати у воді грубі ігри, які пов'язані з обмеженням руху рук і ніг у воді;
- подавати помилкові сигнали небезпеки, заходити глибше, ніж по пояс людям, які не вміють плавати.

НАДАННЯ НЕВІДКЛАДНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПОСТРАЖДАЛИМ НА ВОДІ:

- покладіть постраждалого на спину, на тверду поверхню;
- однією рукою відкрийте йому рота, пальцями іншої руки, завернутими у салфетку або носову хустинку, видаліть з порожнини рота пісок, мул та інше;
- рукою, підкладеною під потилицю, максимально розігніть хребет в шийному відділі, за підборіддя висуньте вперед нижню щелепу, утримуючи її в такому положенні однією рукою, другою стисніть крила носу;
- наберіть повітря у свої легені, щільно охопіть відкритий рот пацієнта та зробіть пробне вдування повітря в його легені, водночас "краєм ока" контролюйте підймання грудної клітки. Якщо щелепи постраждалого щільно стиснуті або є пошкодження щелепи, язика, губ, проведіть штучну вентиляцію не методом "рот в рот", а "рот в ніс", затискаючи при цьому не ніс, а рот. Кількість вдувань - 16-20 за хвилину;
- для зовнішнього масажу серця розташуйтеся збоку від хворого; основу долоні однієї кисті руки покладіть на передньо-нижню поверхню грудини, основу другої долоні в поперек першої, розігніть руки в ліктьових суглобах. Робіть ритмічні поштовхи всією масою тулуба, зміщуючи грудину в напрямку до хребта з частотою 80-100 рухів за хвилину;
- у випадку, коли рятувальник один, співвідношення кількості вдувань до натискувань на грудину 1:5, якщо рятувальників двоє - 2:15;
- через кожні 2 хвилини серцево-легеневу реанімацію необхідно на декілька секунд припинити для перевірки, чи не з'явився пульс на сонних артеріях. Масаж серця та штучну вентиляцію легень необхідно проводити до відновлення дихання, пульсу, звуження зіниць, покращення кольору шкіри.

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

УВАГА ГАЗ!

Пам'ятайте! Порушення правил експлуатації газових приладів та поганий догляд за ними є причиною вибухів, пожеж та отруєнь.

На що звертати головну увагу при користуванні газовими приладами:

1. При появі запаху газу негайно перекрийте крани пальників газової апаратури на газопроводах перед нею, відкрийте кватирки (вікна, фрамуги тощо), не запалюйте вогонь, не вмикайте і не вимикайте електроприлади, не користуйтеся електродзвониками, викличте аварійну службу "04". Перед користуванням газовими приладами неодмінно провентилуйте приміщення.
2. При відсутності або слабкій тязі у димоході не користуйтеся газовими приладами - це смертельно небезпечно.
3. Вмикайте в роботу газові прилади тільки після того, якщо Ви впевнені, що всі крани на приладах і перед ними закриті.
4. Не відкривайте кран на газовому приладі, не маючи у руках запаленого сірника, заздалегідь піднесеного до пальника приладу.

Забороняється:

- залишати без нагляду працюючі газові прилади;
- самовільно проводити газифікацію квартир, будинків, тощо;
- перестановка, заміна, відключення старих і підключення нових газових приладів, ремонт газового обладнання і газопроводів;
- допускати до користування газовими приладами дітей дошкільного віку, а також осіб, не контролюючих свої дії і тих, хто не пройшов інструктаж па підприємстві газового господарства;
- використовувати для сну і відпочинку кухні та інші приміщення, де встановлені газові прилади;
- обігрівати приміщення та сушити білизну над газовими плитами.

По закінченні користування газом, закрийте крани на газових приладах і перед ними. Не залишайте працюючих пальників. При всіх пошкодженнях газового обладнання дзвоніть в управління експлуатації газового господарства району чи міста.

Не дозволяйте ремонтувати газові прилади стороннім особам.

Додержуйтеся правил користування газовими плитами і газовою водонагрівною колонкою!

Для включення необхідно:

1. Відкрити крани на газопроводі перед лічильником і плитою.
2. Піднести відкритий вогонь до пальника і відкрити кран на плиті.
3. Горіння вважається нормальним (якісним), якщо полум'я пальника стійке і голубе.
4. Користування одночасно верхніми пальниками і духовою шафою не рекомендується.

Після закінчення користування плитою:

1. Закрийте крани пальників, а потім кран на газопроводі перед плитою.

При включенні газової колонки необхідно:

1. Перевірити наявність тяги у димоході.
2. Затулити заслінку для чистки димоходу, розташовану в нижній частині димоходу.
3. Відкрити кран на газопроводі і вентиль на водопроводі перед газовою колонкою.
4. Запалити запальник. Полум'я запальника повинно горіти над пальником колонки.
5. Повільно відкрити газовий кран, знаходячись з боку газової колонки. Газ повинен загорітись на пальнику.
5. Відрегулювати температуру води за допомогою газового крану на колонці.
6. Після цього обов'язково перевірити наявність тяги у димоході.

Для припинення нагрівання води закрити вентиль виходу гарячої води - пальник повинен погаснути, запальник продовжує горіти.

Для відновлення нагрівання води відкрити вентиль виходу гарячої води - пальник автоматично вмикається.

Забороняється безперервна робота газової колонки більше 30-40 хвилин.

Для вимкнення газової колонки необхідно:

1. Закрити кран газової колонки.
2. Закрити кран запальника.
3. Закрити кран на газопроводі перед газовою колонкою. Після повного звільнення (витоку) газової колонки від води закрити водяний вентиль на водопроводі перед газовою колонкою.

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

БУДЬТЕ ОБЕРЕЖНІ З ВОГНЕМ !

При загорянні електропобутових приладів та пристроїв:

- Негайно вимкніть апарат, якщо доступ до електророзетки не можливий, вимкніть джерело електроживлення. Викличте пожежну охорону.
- Якщо після знеструмлення електропобутових приладів чи пристрою горіння не припинилося, накрийте його ковдрою, або іншою щільною тканиною, щоб припинити доступ кисню.
- Негайно виведіть із приміщення людей, котрі не беруть участі в гасінні пожежі, насамперед дітей і осіб похилого віку.
- Після ліквідації загоряння провітріть кімнату.

У під'їзді запахло димом:

- Негайно викличте пожежну охорону, повідомте сусідів і разом з ними вийдіть на сходову клітку, взявши з собою відро з водою, щільну тканину, вогнегасник.
- Якщо є змога, визначте, де горить і що горить, увімкніть систему димовидалення, щільно позакривайте двері до квартир.
- Разом з сусідами спробуйте локалізувати осередок пожежі та погасити його, намагаючись гасити не вогонь, а речі, які горять. Використовуйте для цього будь які підручні засоби, що є в будинку, не забуваючи про безпеку людей. Якщо погасити пожежу до прибуття пожежників не можливо, сповістіть мешканців будинку і, не створюючи паніки, виведіть дітей і людей похилого віку на вулицю, використовуючи для цього сходові марші або пожежні драбини між балконами. Під час переходів через задимленні ділянки затримуйте дихання.
- Почувши крики про допомогу, виламайте двері квартири. Перш ніж увійти в приміщення, накрийтеся з головою мокрим покривалом або якоюсь тканиною, дихайте через вологу хустку; просувайтесь поповзом або пригнувшись, орієнтуйтеся на голос чи плач.

ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ У ЛІСІ:

- не залишайте вогнище без нагляду;
- місце розпалювання вогню обкладіть камінцями чи обсіпте землею (піском);
- коли залишаєте місце відпочинку, обов'язково заливайте вогнище водою чи засипайте піском;
- розпалюйте вогнище, по можливості, на місці попереднього.

Якщо опинилися в осередку пожежі:

- не панікуйте та не приймайте поспішних, необдуманих рішень;
- не тікайте від полум'я, що швидко наближається, у протилежний бік, закривши голову і обличчя одягом - йдіть проти вітру;
- гасити полум'я невеликих низових пожеж можна, забиваючи його гілками листяних порід дерев, заливаючи водою, закидаючи вологим ґрунтом та затоптуючи ногами;
- будьте обережні в місцях горіння високих дерев, вони можуть завалитися та травмувати вас;
- особливо будьте обережні у місцях торф'яних пожеж, адже горіння торфу на поверхні не помітно. Враховуйте, що там можуть створюватися глибокі вирви, тому рухайтеся, по можливості, перевіряючи палицею глибину шару, що вигорів;
- після виходу із осередку пожежі повідомте місцеву адміністрацію та пожежну службу про місце, розміри та характер пожежі.

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

ОБЕРЕЖНО ГРИБИ!

**ПЕРШ НІЖ ВЖИВАТИ ГРИБИ - ПОДУМАЙТЕ ЧИ ВАРТО
РИЗИКУВАТИ СВОЇМ ЖИТТЯМ ТА ЗДОРОВ'ЯМ.**

- ЗБИРАЙТЕ ЛИШЕ ТІ ГРИБИ, ЯКІ ДОБРЕ ЗНАСТЕ;

- ВІДМОВТЕСЬ ВІД ЗБИРАННЯ ТА ВЖИВАННЯ ПЛАСТИНЧАТИХ ГРИБІВ (СМЕРТЕЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНА БЛІДА ПОГАНКА МОЖЕ БУТИ СХОЖА НА ПЛАСТИНЧАТІ ГРИБИ - ПЕЧЕРИЦІ, СИРОЇЖКИ, ШАМПІНЬЙОНИ);

- НЕ ЗБИРАЙТЕ ГРИБИ ПОБЛИЗУ АВТОДОРИГ, СХОВИЩ ОТРУТОХІМІКАТИВ, СМІТТЄЗВАЛИЩ, ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ, ЗАЛІЗНИЦЬ, В МІСЬКИХ ПАРКАХ (ГРИБИ МАЮТЬ ВЛАСТИВІСТЬ НАКОПИЧУВАТИ З НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТОКСИЧНІ РЕЧОВИНИ);

- НЕ КУПУЙТЕ ДИКРОСЛИХ ГРИБІВ НА РИНКАХ (НЕВІДОМО ДЕ І КОЛИ ВОНИ БУЛИ ЗІБРАНІ);

- НЕ ДАВАЙТЕ ЇСТИ ГРИБИ ДІТЯМ (*ДИТЯЧИЙ ОРГАНІЗМ БІЛЬШ ВРАЗЛИВИЙ ДО ГРИБНОЇ ОТРУТИ*);

- НЕ КУШТУЙТЕ СИРИХ ГРИБІВ;

- НЕ ЗБИРАЙТЕ СТАРИХ, ПЕРЕСТИГЛИХ, ЧЕРВИВИХ ГРИБІВ;

- ПЕРЕД ПРИГОТУВАННЯМ ГРИБИ НЕОБХІДНО ПРОТЯГОМ 10-15 ХВ. ПРОВАРИТИ В ПІДСОЛЕНІЙ ВОДІ (ВІДВАР НЕОБХІДНО ВИЛИТИ);

- **В РАЗІ ПОЯВИ СИМПТОМІВ ОТРУЄННЯ ГРИБАМИ** (БІЛЬ В ЖИВОТІ, БЛЮВАННЯ ГОЛОВНИЙ БІЛЬ, ПРОНОС) НЕОБХІДНО НЕГАЙНО ЗВЕРНУТИСЬ ЗА КВАЛІФІКОВАНОЮ МЕДИЧНОЮ ДОПОМОГОЮ (ДО НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПОТРІБНО ДЕКІЛЬКА РАЗІВ ПРОМИТИ ШЛУНОК РОЗЧИНОМ СОДИ АБО СВІТЛО-РОЖЕВИМ РОЗЧИНОМ МАРГАНЦІВКИ);

- В РАЗІ ОТРУЄННЯ НІ В ЯКОМУ ВИПАДКУ НЕ ВЖИВАТИ АЛКОГОЛЬ (ВІН ЛИШЕ ПОСИЛЮЄ ДІЮ ГРИБНОЇ ОТРУТИ).

**ДОТРИМАННЯ ЦИХ ПРОСТИХ ПРАВИЛ МОЖЕ ЗБЕРЕГТИ
ВАШЕ ЗДОРОВ'Я І НАВІТЬ ЖИТТЯ**

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

**БЛІДА
ПОГАНКА**

МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

ЯК НЕ ПОСТРАЖДАТИ У НАТОВПІ!

У місцях, де збирається дуже багато людей, наприклад, у школі, кінотеатрі, на стадіоні, мітингу, громадському транспорті і т.д., некеровані панічні дії натовпу можуть викликати навіть людські жертви.

ЯК НЕ ПОСТРАЖДАТИ У НАТОВПІ:

- Уникати натовпу і стовпотворіння. При русі в суцільному натовпі не напірати на тих, хто йде попереду.
- Якщо паніка почалася через терористичний акт, не поспішайте своїм рухом ускладнювати безладдя і не позбавляйте себе можливості оцінити обстановку та прийняти правильне рішення.
- Якщо в місцях великого скупчення людей побачите багато п'яних або сильно збуджених громадян - залиште місце події раніше або значно пізніше.
- Старайся уникати затору, а головне – тих місць, де просування обмежують гострі кути, перила, скляні вітрини (кращих умов, щоб бути притиснутим роздавленим і серйозно травмованим важко придумати).

Ситуація підвищеного ризику можуть виникнути при поїзді в громадському транспорті, де найбільше скупчення буває в часи пік та після закінчення масових заходів. Тому запам'ятайте наступні правила:

- Чекаючи автобус чи тролейбус, треба стояти на добре освітленому місці поряд з іншими людьми.
- Коли транспорт підходить, не стійте в першому ряді нетерплячого натовпу - вас можуть виштовхнути під колеса.
- Не спіть під час руху у міському транспорті можна отримати травму при різкому гальмуванні або маневрі.
- Не можна спиратися спиною на двері, по можливості треба уникати їзди на сходинках або в проходах.
- У разі виникнення пожежі в громадському транспорті треба всіма засобами боротися з панікою, рятувати в першу чергу дітей, людей похилого віку, інвалідів.
- Якщо біля виходу створилася давка, не приєднуйтеся до натовпу, краще вибийте вікно та самостійно вибирайтеся назовні, після чого починайте допомагати іншим.

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

УВАГА! ТЕРОРИЗМ!

За останні роки в світі сталось сотні випадків терористичних актів із захопленням заручників. Як показує досвід поведінки терористів в усьому світі майже однакова, тому дані поради можуть статись в нагоді кожному, хто може стати жертвою терористів у будь-якому куточку світу.

Що ж робити до, під час і після захоплення? Щоб запобігти неприємним наслідкам під час захоплення транспортного засобу, фахівці рекомендують:

- ✓ одягайтеся нейтрально, по можливості не у військову форму;
 - ✓ не тримайте ніяких публікацій політичного, релігійного та військового характеру і навіть не розмовляйте на ці теми, не носіть із собою релігійних символів;
 - ✓ не одивайте ювелірні прикраси, яскравий і короткий одяг, що може викликати зайвий інтерес в оточуючих;
 - ✓ на візитних картках пишiть менше "гучних звань";
 - ✓ не реагуйте на провокаційну чи зухвалу поведінку;
 - ✓ не вдавайтесь до дій, що можуть привернути увагу терористів;
 - ✓ продовжуйте спокійно сидіти, не задаючи питань і не дивлячись в очі терористам, бажано підкорятися беззастережно;
 - ✓ перш ніж переміститись чи відкрити сумочку, запитуйте дозволу;
 - ✓ при стрілянині лягайте на підлогу або сховайтеся за сидінням, але нікуди не біжіть, у подібній ситуації місця біля вікна служать кращою схованкою, ніж місця в проході;
 - ✓ іноді трапляється нагода врятуватися, знаходячись на місцях біля виходів;
 - ✓ якщо вдасться симулювати симптоми хвороби, з'являється можливість звільнитися в результаті переговорів: часто в ході переговорів терористи звільняють жінок, дітей, літніх і хворих людей;
 - ✓ сховайте документи та матеріали, що можуть вас скомпрометувати;
 - ✓ віддайте особисті речі, які вимагають терористи;
 - ✓ тримайте під рукою фотокартку родини, дітей, іноді це може зворушити терористів;
 - ✓ не впадайте в паніку, краще подумайте, як знайти вихід зі становища;
 - ✓ постарайтеся зрозуміти наміри терористів, щоб оцінити можливості вчинити їм опір.
- Спробуйте в'яснити, налаштовані вони рішуче чи можливий діалог;
- ✓ уникайте необдуманих дій, тому що в разі невдачі можна поставити під загрозу власну безпеку і безпеку інших людей;
 - ✓ постарайтеся визначити можливих помічників серед заручників;
 - ✓ організуйте почергово постійне спостереження за діями терористів;
 - ✓ у ситуації, коли опір неможливий, розгляньте варіанти втечі через аварійні виходи;
 - ✓ намагайтеся зайняти себе: читати, писати, грати чи розмовляти із сусідами;
 - ✓ постарайтеся визначити точне число терористів; не вживайте алкоголь;
 - ✓ звільнені заручники повинні повідомити як найбільше деталей: число терористів, де вони знаходяться, яку зброю мають, число заручників і їх розташування, моральний стан терористів.

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

УВАГА!

ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНІ ПРЕДМЕТИ!

На території області продовжують мати місце випадки виявлення вибухонебезпечних предметів - боєприпасів часів Великої Вітчизняної війни, а також сучасних засобів ураження, що випадково стали доступними в результаті злочинної халатності осіб, які відповідають за їх збереження.

Знайдені боєприпаси (або предмети, що схожі на них) повинні бути знешкоджені тільки спеціалістами.

Про знахідку вибухонебезпечного предмету необхідно терміново повідомити місцеві органи державної влади (сільради, райвійськкомати, відділення міліції, відділи з питань надзвичайних ситуацій).

Ваші дії після виявлення вибухонебезпечного предмету:

- Зупинити будь-які роботи в районі небезпечного місця. Ні в якому разі не чіпайте підозрілий предмет.
- Організуйте охорону небезпечного місця.
- Не допускайте сторонніх осіб до небезпечного предмету, доки не прибули спеціалісти.

**ВИКОНАННЯ ЦИХ ПОЛОЖЕНЬ
ЗБЕРЕЖУТЬ ВАМ І ОТОЧУЮЧИМ
ЗДОРОВ'Я ТА ЖИТТЯ!**

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

УВАГА! НЕБЕЗПЕЧНІ ПРЕДМЕТИ І РЕЧОВИНИ!

При виявленні небезпечних речовин і предметів (снарядів, бомб, мін тощо), а також хімічних речовин у вигляді аерозолі, пилу, в крапельно-рідинній формі з неприємним запахом необхідно:

- не доторкатися до небезпечних речовин і предметів;
- припинити доступ до виявлених небезпечних речовин і предметів;
- повідомити службу оперативного реагування району, міста, районну чи міську санітарно-епідемічну службу, управління (відділ) з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення, відділ внутрішніх справ.
- негайно вийти за межі зони зараження (забруднення);
- при попаданні отруйних речовин на шкіру, одяг, взуття негайно видалити їх ватним тампоном, папером або іншими підручними засобами;
- після виходу із зони зараження необхідно провести часткову обробку відкритих частин тіла водою, бажано з милом, полоскання рота, гортані, носа, очей;
- відчувши ознаки ураження, негайно звернутися до лікарні.

ПАМ'ЯТАЙТЕ!

**СУВОРЕ ВИКОНАННЯ РЕКОМЕНДАЦІЙ ЦІЄЇ
ПАМ'ЯТКИ І ДОРΟΣЛИМИ, І ДІТЬМИ - ЗАПОРУКА
ЗБЕРЕЖЕННЯ ЖИТТЯ ЛЮДЕЙ!**

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

МНС УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

ЗАХОДИ РАДІАЦІЙНОГО ЗАХИСТУ

Радіаційний фон обумовлений занесенням радіоактивних речовин. Радіоактивні речовини можуть поширюватися головним чином з пилом, тому слід виконувати наступні рекомендації щодо забезпечення захисту:

1. При роботі поза приміщеннями бути у верхньому одязі і головному уборі, при сильному пилоутворюючому вітрі використовувати ватно-марлеву пов'язку.

2. Купання у відкритих водоймах, перебування на пляжах на деякий час виключити.

3. Небажано знаходитись під дощем і снігом без парасольки, ховатись від дощу під деревом, лежати на траві.

4. Колодязі слід обладнати навісами і відмосткою, щільно закривати кришками, щоб до них не потрапляв пил.

5. Не слід збирати ягоди, гриби, квіти тощо.

6. При вході в приміщення необхідно ретельно витирати взуття об зволожений килимок. Верхній одяг ретельно вичищати за допомогою пилососу. Взуття і верхній одяг краще залишати у передпокої. Домашнє взуття не носити на вулиці.

7. В усіх житлових і службових приміщеннях обов'язкове щоденне вологе прибирання з використанням миючих засобів. М'які доріжки і килими краще за все згорнути, м'які меблі покрити чохлами, частіше чистити пилососом. Пилосос після роботи треба протерти вогкою ганчіркою, пилососник очистити шляхом змочування у відрі з водою, а забруднену воду зливати в каналізацію або інше визначене місце.

8. Провітрювання приміщень краще здійснювати перед сном, у безвітряну погоду, після дощу або з наступним вологим прибиранням приміщення.

9. Перед вживанням їжі і води необхідно добре прополоскати рот водою, ретельно вимити руки.

10. Харчування повинно бути повноцінним і вміщувати необхідну кількість поживних речовин.

11. Приготування їжі: вимочити м'ясо (у дрібних шматочках) 1-2,5 години, потім кип'ятити у воді без солі до напівготовності, воду злити і далі доводити до готовності. Салат, щавель і шпинат із меню бажано виключити. Овочі і фрукти треба ретельно промити проточною водою. Все продовольство необхідно купувати там, де ведеться дозиметрична перевірка.

12. Виводити на прогулянки домашніх тварин (собак, кішок) тільки на повідках, а після повернення з прогулянок ретельно обтирати їх вологою тканиною, обмивати лапи.

***НАГЛЯД ЗА РАДІАЦІЙНОЮ ОБСТАНОВКОЮ У ВАШОМУ РАЙОНІ ЧИ МІСТІ
ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ МІСЦЕВІ ОРГАНИ З ПИТАНЬ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ.***

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

**МНС УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА
АДМІНІСТРАЦІЯ**

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ

**ДІТЯМ ПРО ЗАХОДИ
РАДІАЦІЙНОГО ЗАХИСТУ**

1. Ходити лише по асфальту, не ходити по землі, траві, калюжам, не збирати листя, каштани, горіхи, ягоди, гриби.
2. Намагатися обходити пильні ділянки вулиць, знаходитись подалі від пилу, що піднімають машини, вітер; уникати пильних ігор.
3. Купання у відкритих водоймищах, перебування на пляжах на деякий час виключити.
4. Прогулянки - сумарні, не більше 2,5 год. на день, бажано одноразово, весь час протягом прогулянки знаходитись у верхньому одязі з головним убором; при сильному пилоутворенні використовувати ватно-марлеву пов'язку, після прогулянки вмитися, обмити відкриті частини тіла, ввечері обов'язково прийняти душ.
5. Бажано мати 1-2 постійних набори одягу і взуття для прогулянок; підошви взуття щоденно мити спеціальною щіткою, для одягу в будинку виділити окреме місце.
6. Їжу в школу носити у поліетиленових пакетах, перед обідом мити руки, приймати відвар шипшини.
7. Не вживати в їжу: молоко, картоплю в мундирі, печену картоплю, печінку, шлунки, вим'я та інші внутрішні органи тварин в будь-якому вигляді, обмежити яловичину і телятину, відварним продуктам надавати перевагу перед смаженими, із овочів – магазинним продуктам, ретельно мити їх і по можливості знімати шкірку і вирізати серцевину у фруктів, кавуни їсти можна.
8. Перед вживанням їжі і води добре прополоскати рот водою, декілька разів відсякатися.
9. Різко обмежити морозиво.
10. Через 5 місяців приймати полівітаміни по 1 г 3 рази на день на протязі півроку.

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**

**МНС УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА
ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ**

УВАГА!

Небезпечний жовтий фосфор!

Це небезпечна ядовита речовина з температурою плавлення +44,1 гр., при сполученні з киснем самозаймається, фосфорний пар викликає гостре отруєння, а при попаданні на кожні покрови залишає незаживаючі рани.

Не розчиняється в воді, але добре розчиняється в сірководні, бензолі і других органічних розчинниках.

Як забезпечити себе від отруєння при аваріях з розливом жовтого фосфора:

1. Використовуйте воду з колодязів, якщо її перевірили епідеміологи і виявили, що вона безпечна.
2. Овочі і фрукти мийте содовим розчином (1ст. ложка на 1л. води) і ретельно промийте чистою водою.
3. Для прибирання житлових приміщень застосовуйте лужні розчини (синтетичні пральні порошки, мило, кальциновану чи питну соду).
4. Споживайте більше овочів і фруктів.
5. Обмежуйте перебування на відкритому повітрі, особливо дітям.
6. На вулицю обов'язково одягайте головний убір і одяг з натуральної тканини, яка максимально захищає всі частини тіла.
7. Для захисту органів дихання використовуйте ватно-марлеву пов'язку, змочену в розчині питної соди (1ч.л. на стакан води).

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Харківської області**